

ILOHIY IJODNING UYG'UNLIGI. FAN VA DIN O'RTASIDAGI ALOQALAR

Xolmo'minov G'ofur Bobonazarovich

“Fakultetlaroro Ijtimoiy fanlar” kafedrası o'qituvchisi

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika universiteti. O'zbekiston.

Annotatsiya: Ilm-fan bilan shug'ullanadigan odamlar, ruhoniylar suruv bilan suhbatlashish uchun, ma'naviy ta'lim muassasalari o'qituvchilari va talabalari va e'tiqod va ilm-fan o'rtasidagi xayoliy qarama-qarshilikdan xavotirda bo'lgan barcha imonlilar uchun foydali bo'ladi. Shu ilohiy ijodning uyg'unligi. fan va din o'rtasidagi o'zaro bahsli munasabatlar falsafiy metodologik tahlili bugungi kunda o'ta dolzarb hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Ilm, ma'naviyat, ilohiyot, e'tiqod, falsafa, evolyutsiya, ongi, din, datura, inson.

HARMONY OF DIVINE CREATION. RELATIONS BETWEEN SCIENCE AND RELIGION

Kholmominov Gafur Bobonazarovich

Teacher of the Department of “Interfaculty Social Sciences”

Chirchik State Pedagogical University of Tashkent Region. Uzbekistan.

Abstract: It will be useful for people engaged in science, clergy for conversation with the flock, teachers and students of spiritual educational institutions and all believers who are concerned about the imaginary contradiction between faith and science. This harmony of divine creation. Philosophical methodological analysis of the controversial relations between science and religion is extremely relevant today.

Keywords: Science, spirituality, theology, faith, philosophy, evolution, consciousness, religion, datura, man.

"Ilm va din" - nima uchun buni o'rganishimiz kerak? Albatta, Masihning nuri hamma joyda kirib boradi va inson faoliyatining barcha turlariga diniy

yondashuv zarur, ammo biz "asalarichilik va din" yoki "Pazandachilik va din" kurslarini o'qimaymiz. Ilm-fan va din o'rtasidagi "munosabatlarni aniqlash" zarurati shundan kelib chiqadiki, fan va din inson dunyo va o'zi haqida bilim olishning yagona manbai bo'lib, bu o'z navbatida inson o'z o'rnini tushunishi uchun zarurdir, dunyoda, uning mavjudligining maqsadi va ma'nosi. E'tibor bering, uchinchi manba ham bor – sehr-jodu, ruhlar va musofirlar bilan aloqa va boshqalarni o'z ichiga olgan okkultizm biroq, insoniyat tarixining ba'zi nuqtalarida, masalan, bugungi kunda okkultizmning mashhurligi juda yuqori bo'lishiga qaramay, bu ishonchli emas, balki bilim yolg'on manbadir.

Shunday qilib, fan va din ishonchli bilimlarning ikkita manbaidir. Ular bir-birini takrorlaydimi yoki ilovaning turli sohalariga egami? Ular har doim bir xil savollarga bir xil javob berishadimi? Bularning barchasi "fan va din" kursida ko'rib chiqiladi. Umid qilamizki, ilm-fan va din inson izlanishlarining turli sohalarida harakat qilishga chaqiriladi va ular olgan bilimlar bir-biriga zid emas, balki bir-birini to'ldiradi. Biroq, biz ilmiy va diniy yondashuv mumkin bo'lgan bir nechta savollar mavjudligini ko'ramiz. Ushbu savollarning ba'zilariga ilm-fan va din bir xil javob beradi, ammo din ba'zan ming yillar davomida ilm-fandan oldinda. Ba'zi savollarga fan va dinning javoblari har xil va xristian ta'limotiga amal qilgan har bir kishi quyidagi savollarga javob berishi kerak: "evolyutsiya haqida nima deyish mumkin?", Yarim maymunlar-yarim insonlar haqida nima deyish mumkin? ushbu qarama-qarshiliklarni sinchkovlik bilan tahlil qilinadi.

"Fan va din" kursiga bo'lgan ehtiyoj, shuningdek, insoniyat tarixi davomida din yoki fan bilimlarning yagona manbai bo'lib, ular o'rtasida keskin ziddiyatlarga olib kelganligi bilan bog'liq. Mavjud xurofotdan farqli o'laroq, aksariyat hollarda tajovuzkor din emas, balki fan edi va insoniyatda ma'naviy narsadan qanchalik moddiy ustun bo'lsa, fanning monopoliyaga bo'lgan da'volari shunchalik qat'iy bo'ladi va u dinni insoniyat jamiyatidan chiqarib yuborishga shunchalik tajovuzkor bo'ladi. Bugungi kunda vaziyatni tavsiflash uchun biz XX asrning eng mashhur faylasufi Bertran Rasselning so'zlarini keltiramiz: "bizning

bilimimiz faqat ilmiy usullar bilan olinishi kerak va fan kashf eta olmaydigan narsa insoniyat bila olmaydi". Agar Rassel faqat faylasuf bo'lganida edi, unda tashvishlanmaslik kerak edi – faylasuflar, hatto eng mashhurlari ham ko'pincha har qanday bema'nilikni aytadilar, ammo Rassel ham taniqli matematik edi, demak uning fikri ilmiy elita vakilining fikri. Keling, dinga nisbatan yanada keskin va tajovuzkor bayonotni keltiraylik: "zamonaviy ilm-fanning butun tarixi kuzatish va amaliyotdan kelib chiqqan g'oyalar va diniy tarbiya natijasida odamlarda paydo bo'lgan xurofotlar o'rtasidagi kurash edi". Bu bema'nilik (bizning kursimizda fan va din o'rtasidagi munosabatlar tarixini ko'rib chiqsak, bu haqiqatan ham bema'nilik ekanligini ko'ramiz), shuningdek, XX asrning taniqli olimi ingliz kristallografi J.D.Bernal, Angliya ilmiy doiralarida "sage" laqabini olgan. Ammo Rossiyada, 19-asrda, diniy haqiqat oldida ilmiy haqiqatning ashaddiy muxlislari o'zlarining da'volariga javoban eshitdilar:

Bizning ongimiz ko'r-ko'rona takabburlik bilan qoplangan,

Orzu va bolalik xurofotini tan olishga tayyor

U hisob-kitobiga kira olmaydigan hamma narsa.

Ammo yuz barobar xurofot emasmi,

Kim o'ziga ishonadi, lekin o'zi uchun sir,

Kim g'urur bilan aql-idrokiga suyangan titroq

Va u o'z butini butparast qiladimi?..

(Vyazemskiy Shahzodasi. "Ibodat fikrlari")

Xuddi shu sababga ko'ra, biz A.I.Soljenitsinga ergashadigan ijtimoiy qatlamda dinga qarshi kayfiyat kuchayadi. Ushbu qatlam vakillari ilmiy fikrning chuqurliklari bilan tanish emaslar, ular faqat fanning amaliy samaralarini bilishadi va ongining ko'r-ko'rona takabburligida bu odamlar mashina qanday ishlashini yoki oshqozon-ichak trakti qanday ishlashini bilganliklari sababli, ularga Xudo kerak emas va u dunyoda o'rin yo'q deb hisoblashadi. O'rta (va ko'pincha oliy) maktabda pedsostavning katta qismini va jurnalistik birodarlikning katta qismini tashkil etuvchi ta'limdan ilmiy bilim va e'tiqodning

nomuvofiqligi haqidagi fikr kundalik ongga kiritiladi, u erda u quyidagi so'zlar bilan mustahkamlanadi: "ilm Xudo yo'qligini isbotladi". Bugungi kunda ilm-fanning monopoliyaga bo'lgan da'volari kuchli moddiy poydevorga tayanadi. O'tgan asr ilm-fanning miqdoriy va sifat jihatidan moddiy boyliklarni ishlab chiqarishga qo'shgan ulkan hissasi bilan ajralib turadi. Ushbu hissa nafaqat kamaymaydi, balki eksponent ravishda o'sib boradi, deyish mumkin va endi deyarli har kuni bizning hayotimizga o'n-yigirma yil oldin hayoliy bo'lib tuyulgan ilmiy va texnik ishlanmalarning mevalari kiradi. Insonda tana ruhni qanchalik ko'p egallasa, u uchun moddiy dalillar shunchalik ishonchli bo'ladi va bugungi kunda ruh odamlarda zo'rg'a qizib ketganda, ilm-fanning hozirgi amaliy mevalari va uning ertangi kun uchun Kamalak va'dalari insoniyat uchun uning qudratliligining ishonchli dalilidir. Mamlakatimizda vaziyat marksistik mafkuraning yetmish yillik hukmronligi bilan yanada og'irlashmoqda. Bu yillar davomida akademiklardan tortib farroshlargacha bo'lgan barcha odamlar tug'ilishdan o'lingacha majburiy va doimiy ravishda ilmiy bilimlar nuri diniy Datura zulmatini yo'q qiladi, deb da'vo qilishgan, "Datura" esa o'z bahonasida hech narsa aytishga haqli emas edi. Va bugungi kunda, hukmron mafkura uzoq umr ko'rishni buyurganidan deyarli 15 yil o'tgach, uning zararli mevalari ilmiy va hatto pedagogik muhitda seziladi. Shunday qilib, bizning" xayrixohimiz " ilm-fan bugungi kunda dinni insoniyat jamiyatidan chiqarib yuborish va shu bilan insoniyatni ma'naviy o'limga olib kelish bilan tahdid qilmoqda. Bunday sharoitda har bir Masihiy bu xavfga o'z qalbida ham, iloji boricha boshqalar qatorida qarshi turishga majburdir. Umid qilamizki, "fan va din" zamonaviy jamiyatda hukm surayotgan saroblardan farqli o'laroq, ilmiy-texnik taraqqiyotga ob'ektiv baho berishga, o'ziga va boshqalarga ilm-fanning monopoliya va mutlaq da'volarining barcha nomuvofiqligi va zararli tomonlarini asosli tarzda tushuntirishga imkon beradi quvvat. Biz 20-asr fanining ikki taniqli vakilining fikrlarini keltirdik, ammo agar biz taniqli olimlarni olsak, ular orasida hatto 20-asrda ham ko'plab imonlilarni topamiz. Ushbu dindor olimlarning ovozi dinga

nisbatan ancha shubhali munosabat hukm suradigan ilmiy jamoatchilikning oddiy massasida yo'qoladi. Buning sababi uzoq vaqtdan beri ma'lum bo'lib, uni Blez Paskalning fikrlari orasida topish mumkin ("ikki turdagi odamlar Xudoni bilishadi: kamtar qalbli odamlar, ular aqlli yoki ahmoq ekanliklariga ahamiyat bermaydilar va odamlar chinakam aqlli. Faqat mag'rur va o'rta aqlli odamlar Xudoni bilishmaydi") va xalq maqollari orasida: "cho'chqachilardan chiqqan va generallarga hali kelmagan kishi Xudoga ishonmaydi".

Bir soʻz bilan aytganda, komil shaxsni shakllantirish mavzusida gumanitar fanlar, jumladan, pedagogika tarixi ham soʻfiylik bilan tarixiy va mantiqiy bogʻliqdir.

Shu bilan birga, axborot madaniyatini shakllantirish masalasi jamiyat taraqqiyoti bilan bevosita bogʻliq, shuning uchun bu davlat darajasida ijtimoiy ahamiyatga ega masaladir. Ushbu ta'limotning asosiy gʻoyasi insonni ma'naviy va axloqiy poklash, ilohiy sevgi bilan yuksaltirishdir. Shuning uchun ham soʻfiylik chuqur insonparvarlik gʻoyalari bilan toʻlib-toshgan, u haqiqat izlagan insonlar qalbiga kirib kelgan, u kishilarning poklik, boqiy hayot, qalb ozodligi haqidagi orzu-umidlarini ifodalovchi tushunchadir. Xulosa chiqarish sizga bogʻliq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yoqubova M. Axborot texnologiyalarining falsafiy asoslari./ Uslubiy qoʻllanma.-T.:StarPoligraf, 2008, -22 bet
2. Bekon F. Novaya Atlantida -S.: Nauka, 1999, S-56
3. Yoqubova M. Axborot texnologiyalarining falsafiy asoslari./ Uslubiy qoʻllanma.-T.:StarPoligraf, 2008, -25 bet
4. Moiseev N.N. Chelovek i noosfera. -M.: 1990, S-198
5. Исмаилов, А. З. Холмўминов, Ғ.Б. (2020). Ўзбекистон Республикасида ҳуқуқий давлат барпо этишининг тарихий-назарий илдизлари. Proceedings of Global Technovation- An International

Multidisciplinary Conference. Hosted from Samsun, Turkey 31 October 2020.
93-96 бетлар.